

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 255681 21 Rev
Banjaluka: 1.7.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužioca D.N. iz B., koga zastupa punomoćnik R.S., advokat iz B., protiv tužene Republike Srpske, koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske, radi neosnovanog obogaćenja, vrijednost spora 76.010,00 KM, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 255681 20 Gž 2 od 12.11.2020. godine, na sjednici održanoj 1.7.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 255681 20 P 2 od 20.7.2020. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca kojim traži da se obaveže tužena da mu isplati iznos od 76.010,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 18.11.2015. godine, zajedno sa troškovima postupka u iznosu od 5.680,00 KM.

Obavezan je tužilac da tuženoj na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 3.500,00 KM.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 255681 20 Gž 2 od 12.11.2020. godine, žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.312,50 KM.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca da se obaveže tužena da mu isplati iznos od 76.010,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 18.11.2015. godine.

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepenih sudova slijedi:

da je prema zapisniku prvostepenog suda od 27.5.2015. godine, kao izvršnog suda u predmetu broj: 71 0 I 070668 13 I 2, u postupku javne prodaje nepokretnosti izvršenika N. G., tužilac kao kupac ponudio na ime cijene iznos od 76.010,00 KM; da je zaključkom izvršnog suda broj: 71 0 I 070668 13 I 2 od 29.10.2015. godine, tužiocu prodat stan izvršenika u B., u ulici ..., upisan u list broj 11532/1 k.o. B., za iznos od 76.010,00 KM, koji je tužilac uplatio 18.11.2015. godine, prema izvodu analitičke kartice tužioca izdate od U.c.b. B. za za period od 1.11. do 31.12.2015. godine; da je izvršni sud 13.5.2016. godine, postupajući po zahtjevu tužioca za povrat uplaćenog iznosa, naložio računovodstvu da sa depozita suda vrati tužiocu iznos od 76.010,00 KM; da po kom nalogu nije postupljeno; da se tužilac preporučenim pošiljkama od 31.1.2017. godine obratio Ministarstvu ...i Ministarstvu ... radi povrata uplate iznosa od 76.010,00 KM, a prema nalogu suda od 13.5.2016. godine; da je nad a.d. B.s. B. otvoren stečajni postupak 4.4.2017. godine i da je tužena, kao stečajni povjerilac, prijavila svoja potraživanja koja su obuhvatala i novčana sredstva iz sudskih depozita.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP -u), primjenom odredbe člana 4. stav 1., člana 6. stav 1. i 2., člana 9., člana 12. i člana 29. Zakona o trezoru („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 28/13 i 103/15, u daljem tekstu: ZT-u) i člana 210. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu: ZOO-a), u vezi sa članom 212. do 225. Zakona o vanparničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 36/09 i 91/16, dalje: ZVP-u), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Stav je prvostepenog suda da je deponovanje novčanih sredstava izvršeno u skladu sa odredbama ZIP-u i ZT-u i da sredstva iz sudskih depozita nisu prešla u imovinu tužene, jer ne predstavljaju javne prihode kod toga da je svrha depozita “polaganje od strane dužnika određene stvari za povjerioca”. Tužena deponovanim sredstvima nije raspolagala niti ih naplatila u stečajnom postupku, pa nema neosnovanog obogaćenja na njenoj strani za utuženi iznos.

Sud cijeni da u radnjama tužene nema protivpravnosti pa time ni odgovornosti po odredbama člana 154., 155. i 158. ZOO-a, ali ni po odredbama člana 172. stav 1. ZOO-a jer u radnjama organa tužene nema nepravilnosti i nezakonitosti.

Drugostepeni sud odbija žalbu tužioca i potvrđuje prvostepenu presudu.

Pozivajući se na odredbu člana 34. ZIP-u drugostepeni sud smatra da tužilac nije dokazao tvrdnju da je izvršni postupak prekinut drugostepenim rješenjem, ali i „sve da se pretpostavi da jeste“, stava je da to nije dovoljno da se prihvati da su „prema odredbama ZIP ispunjeni uslovi da se tužiocu vrati iznos od 76.010,00 KM“.

Za razliku od prvostepenog, drugostepeni sud cijeni da tužilac nije dokazao da je izvršio uplatu iznosa od 76.010,00 KM na depozitni račun po nalogu suda, jer da dokaz o uplati ne može biti analitička kartica U.c.b. B. već uplatnica koju je, u smislu odredbe člana 92. stav 1. ZIP-u, dužan dostaviti izvršnom sudu po izvršenoj uplati.

Cijeneći nalog prvostepenog suda od 13.5.2016. godine, drugostepeni sud izvodi zaključak da se ne radi o sudskoj odluci „koja stvara određena prava i obaveze“ i da, slijedom toga, taj nalog „ne može poslužiti kao pouzdan osnov da je sud u postupku izvršenja utvrdio da su ispunjeni uslovi da se uplaćena sredstva vrata uplatiocu“. Pored toga, nalazi da tužilac nije

dokazao da se poslije 13.5.2016. godine obraćao prvostepenom sudu i tražio vraćanje kupoprodajne cijene.

Stav je suda da se nepravilan i nezakonit rad organa tužene u konkretnom slučaju odnosi na rad suda, ali ne i nadležnih ministarstava. Cijeni da tužilac nije dokazao nepravilnost i nezakonitost u radu suda. U pogledu sporne uplate, drugostepeni sud smatra da tužilac nije bio u „neposrednom odnosu“ sa ministarstvom ..., pa da, stoga, u odnosu na to ministarstvo nema pasivne legitimacije tužene po članu 172. stav 1. ZOO-a.

Drugostepeni sud saglasno prvostepenom, prihvata da nema mjesta primjeni odredbe člana 210. ZOO-a.

Drugostepena odluka je pravilna iz sljedećih razloga:

Prema odredbi člana 210. ZOO-a, kad je neki dio imovine jednog lica prešao na bilo koji način u imovinu nekog drugog lica, a taj prelaz nema svoj osnov u nekom pravnom poslu ili u zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, a kad to nije moguće, da nadoknadi vrijednost postignutih koristi (stav 1.). Obaveza vraćanja, odnosno naknada vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario, ili koji je kasnije otpao (stav 2.). Sticanje bez osnova predstavlja jedan od izvora obligacionih odnosa, za koji je potrebno da se kumulativno ispune opšti uslovi, a to su: umanjnje imovine jednog lica, uvećanje imovine drugog lica, veza između umanjnja i uvećanja imovine i odsustvo pravnog osnova koji bi pravno opravdao umanjnje i uvećanje imovine.

Međutim, uvećanje i umanjnje imovine kao međuzavisna pojava ne može se poistovijetiti s pojmom uzročne veze kod prouzrokovanja štete, kao što se pravno neosnovano obogaćenje ne može poistovijetiti s prouzrokovanjem štete kao izvorom obligacionopravnih odnosa. To su posebni, samostalni i međusobno različiti pojmovi, bez obzira na to što se u nekim slučajevima dodiruju i prepliću.

Za osnov odgovornosti za štetu po odredbama članova 154, 155. i 158. ZOO-a, potrebno je da su ispunjene zakonske pretpostavke: da je šteta pričinjena, da je prouzrokovana protivpravnom radnjom ili propuštanjem, da se radnja ili propuštanje mogu pripisati u krivicu štetniku i da postoji uzročna veza između radnji, odnosno propuštanja i nastale štete.

ZT-u uređen je način rada Trezora Republike Srpske, koji uspostavlja i kojim rukovodi Ministarstvo Republike Srpske (član 4. stav 1.), koje je dužno da sprovede proceduru otvaranja računa koji ulaze u sistem Jedinštenog računa Trezora (član 12. stav 2.), izvrši izbor računa javnih prihoda..., i svih ostalih usluga banaka neophodnih za rad Trezora (član 12. stav 3.), donese akta kojima se propisuju uplate na račun i isplate sa računa u sistemu Jedinštenog računa trezora (član 9. stav 1), te vrši nadzor nad sprovođenjem ZT-u (član 29. ovog zakona).

Na osnovu ovlaštenja iz ZT-u, Ministarstvo Republike Srpske je dana 30.12.2013. godine donijelo Naredbu o ukidanju depozitnih računa osnovnih, okružnih i okružnih privrednih sudova u Republici Srpskoj, prema kojoj ovi budžetski korisnici svoje poslovanje obavljaju preko sistema jedinstvenih računa trezora, uz obavezu da najkasnije do 31.12.2013. godine, u skladu sa instrukcijama o uplati, izvrše prenos salda sa računa koji su imali do tada.

Tada je između ostalih ukinut i depozitni račun Osnovnog suda u Banjaluci kod NLB R.b. a.d. B. i u okviru Jedinštenog računa trezora otvoreni su depozitni računi preko kojih će

osnovni, okružni i okružni privredni sudovi poslovati, pa Osnovni sud u Banjaluci nije ni mogao drugačije odrediti već da tužilac uplatu izvrši na depozitni račun suda.

Deponovanjem sredstava tužioca na depozitni račun suda ta sredstava nisu prešla u imovinu tužene. Ni odredbama ZVP-u, kojima je propisan sudski depozit, pa i način deponovanja novca (član 212. do 225.), nije predviđeno da će deponovanjem predmet depozita postati svojina Republike Srpske, jer to nije svrha depozita. Takva mogućnost postoji po ZVP-u jedino u slučaju da lice, u čiju korist je predmet primljen, isti ne preuzme po pozivu suda u roku od 3 godine od urednog poziva (član 224.), kada će sud rješenjem odrediti da je predmet postao svojina Republike Srpske.

Deponovanje sredstava vrši se polaganjem novca na poseban račun, koji ZT-u definiše kao račun posebnih namjena, koji na zahtjev budžetskog korisnika otvaraju Trezor Republike i lokalni trezori, na koji se vrše uplate sredstava posebnih namjena, kao i sve isplate po namjenama ili projektima (član 2. stav 1. tačka k) ZT-u). Taj račun posebnih namjena dio je sistema Jedinственог računa trezora koji se sastoji od računa javnih prihoda, investicionih računa, transakcionih računa i računa za posebne namjene (član 2. stav 1. tačka e) ZT-u).

Prema odredbi člana 6. ZT-u, svi javni prihodi uplaćuju se na račune u sistemu Jedinственог računa trezora i isključivo pravo raspolaganja sredstvima u sistemu Jedinственог računa trezora ima Ministarstvo, odnosno nadležna služba opštine, grada i fonda. To znači da Ministarstvo ne može raspolagati računom posebnih namjena, jer ta sredstva ne predstavljaju javne prihode koji se (između ostalih) uplaćuju na račune u sistemu Jedinственог računa trezora. Slijedom navedenog, deponovanjem sredstava na depozitni račun suda, ta sredstva nisu prešla u imovinu tužene, pa je pravilan zaključak nižestepenih sudova da tužena nije vlasnik tog računa.

Iz navedenih razloga, i po nalaženju ovoga suda, nisu ispunjeni uslovi iz člana 210. ZOO-a za usvajanje tužbenog zahtjeva, pa tužilac u reviziji neosnovano ukazuje na pogrešnu primjenu materijalnog prava i osporava zaključak nižestepenih sudova da se tužena nije neosnovano obogatila.

Pazeći na pravilnu primjenu materijalnog prava po službenoj dužnosti (član 241. stav 1. ZPP-u), u vezi sa članom 53. stav 3. istog zakona, po ocjeni ovoga suda, u radnjama organa tužene (suda i Ministarstva Republike Srpske), koji su postupali po ZT-u nema protivpravnosti, pa tako ni osnova za odštetnu odgovornost tužene, po osnovu odredbe člana 155. ZOO-a.

Nema osnova ni za odgovornost tužene, za štetu po osnovu odredbe člana 172. ZOO-a, jer odgovornost pravnog lica za rad njegovih organa u smislu navedene zakonske odredbe postoji u slučaju nezakonitog i nepravilnog rada, a prema činjeničnom utvrđenju u ovoj pravnoj stvari, ne može se zaključiti da je deponovanjem sredstava tužena postupala suprotno zakonu, ni pravilima struke koja odudaraju od uobičajene metode rada u državnom tijelu i mimo cilja koji je određen, odnosno suprotno zahtjevu koji bi normalnim obavljanjem službe trebalo ostvariti u javnom interesu.

Tužena je nakon što je nad a.d. B.s. B. otvoren stečajni postupak postupila u skladu sa odredbom člana 169. Zakona o stečaju („Službeni glasnik RS“, broj 16/16) i prijavila svoja potraživanja (koja su uključivala i potraživanja sa računa depozita) i time preuzela zakonom obaveznu radnju zaštite i prava na naplatu potraživanja u stečajnom postupku.

Stoga, a cijeneći sve navedeno, ni revizioni navodi da organ tužene (računovodstvo suda) nije postupilo po dopisu izvršnog sudije od 13.5.2016. godine i tužiocu vratilo iznos od 76.010,00 KM (za koji je van razumne sumnje dokazano da je uplaćen) prije nego je došlo do otvaranja stečajnog postupka nad a.d. B.s. B., ne može dovesti do drugačije odluke suda.

Iz navedenih razloga, a na osnovu odredbe člana 248. ZPP-u, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić